

Vinogradništvo v Halozah.

Vojska je začela v svojem učinku tudi minjati vinogradništvo. V prvi dobi vojske vinogradarji imeli občutek, kakor da smetajo. Kaj je vinogradništvo? Postranski cvet, sarijozna kultura. Vsaka reč se je podra- le vino je imelo dolgo časa svojo nor- mo ceno. Sedaj pa ponuja kupec za kup- na višjo ceno, tako, da je poskočila cena skemu moštu in vinu v najkrajšem času K 20 vin. do 3 K za liter.

Kako jasno se je zopet enkrat pokazalo, ne določa cen pridelovalec, ampak so kupci kupci oni element, ki dela cene.

Praktično dobre posledice tega pa so kaj, da morejo sedaj oni vinogradarji, ki bili že 30 do 40 let zadolženi in so čisto kaj zmogli obresti, odplačali bodisi del, ali vse vknjižene dolgeve — seveda če so tudi imeli le količkaj brati.

Kakor je znano, se letos ni posebno dosti igralo.

Oidij (plesen) v suhem mesecu avgustu deževje v drugi polovici meseca septembra pokončal v mnogih vinogradih tri četrtine letelka. Dobro oskrbovani in celo zdravi, ali vinogradi so dali le polovico navadne me. Bilo je mnogo lupin ali malo mošta.

Kakovost vinskega mošta je v splošnem bra, v nekaterih mestih celo prav dobra. Bili smo celo vinski mošt tramina in riz- ga z 29 do 37% sladkorja po klosterneu- rski tehtnici. Žalibože se je pridelalo ta- ga mošta le nekaj polovnjakov, kajti na- ljni dež meseca oktobra je zopet izpral gode, tako, da je imel konečno čisti rizling se 17 do 18 stopinj. Izginila ni konečno množina, vinski mošt je bil oškodovan tudi svoji kakovosti.

Plesen je napravila letos, kar sem že prej omenil, večjo škodo kakor strupena rosa ali kronospora. Čim večja je bila vročina in suša, tem bolj se je pojavila plesen.

Z uspehom smo se je ubranili in sicer povsod tam, kjer so vinogradarji pravo- smo, to se pravi, ko so se malo pokazali taki oidija, ali je plesen napadla še komaj posamezne jagode, takoj vse grozdje napropili z apnenim beležem. Da se je belež prijel jagod, in tekočina ni odkapljala raz grozdja, so vinogradarji primešali beležu bo- si 1/2—1% dendrina (karbolineja za sadna dre- esa) ali ravnotoliko raztopljenega lima. Taka tekočina se dobro oprime jagodja, izborno uraje grozdje proti nadaljnjemu napadu po- esnobi in ozdravi napadeno jagodje.

Nadaljno sredstvo proti plesni je pe- rid z apnom kot 2%-na raztopina (zmerjena areometrom).

Dr. Bernardzky iz Budimpešta je izve- l s perocidom sistematične poskuse, in ko- kor sem jih videl sam, s popolnim uspehom. otovo bo o tem spisal za javnost obširne zprave.

Kakor je videti, učinkuje tudi Bosna-pasta zvezi z apnom proti oidiju (1% raztopina). Šas 3 orale velik vinograd za nasadom ma- ga rizlinga je vsako leto v kljub marljivemu preplanju napadla plesnoba — letos pa ne. abrali smo letos v tem nasadu 28 polov- jakov rizlinga z 19 do 21% sladkorja. šropili smo le z mesjo Bosna-paste in neko- ko apna.

Menda je v prejšnjih deloma proti ples- obi nekoliko učinkovala zmes bakrene galice in apna zlasti tam, kjer so škropili 6 do 8 krat, tako, da so vinogradi izgledali, kakor bi jih prevlekel z belo-modro barvo. Pri tem pa ne smemo pozabiti, da je primešal viničar in inograda zmesi modre galice in apna vedno nekoliko več apna, kakor bi trebalo.

Moje prepričanje do danes pa je, da ne moremo tam, kjer se nahajajo nekaka speci- čna gnezda plesni, tudi z osemkratnim žve- planjem s pristinim Ventilato-zveplom oidija treteti popolnoma, ampak le deloma.

Bilo bi več kakor prijetno, če bi lahko naturalni plesen ob enem s strupeno roso le z mo tekočino za škropljenje. Zveplanja se prav rad izogne vsak delavec.

Za leto 1917 trebamo toraj perocida,

Bosna-paste in če je le količkaj mogoče, tudi bakrene galice. Kdo bo nam nabavil teh sredstev za zalogo za leto 1917? Ali si jih je mogoče merodajna oblast že zagotovila! Sicer bi vinogradništvo v svoji sedajni kultu- virani obliki sčasoma izginilo. Franc Rudl.

O tistih, ki delajo v vojni dobiček.

Dunajska „Reichspost“, ki nam v političnem oziru vsled svojega klerikalnega mišljenja gotovo ne stoji blizu, ki je pa na vsak način najpomembnejše glasilo avstrijskih katoličanov, objavlja v svoji 540. številki za- nimivi članek pod naslovom „Die Nutz- nießer des Krieges“. Temu članku hočemo v poduk prebivalstva posneti sledeče točke:

Najmogočnejši gospodarski zavodi so b a n k e. Dunajske velebanke razpolagale so začetkom vojne s skupnim premoženjem (ak- cijski kapital in rezervni skladi) nad 1200 milijonov kron; razpolagajo vsled svoje ude- ležbe na industrijskih in trgovinskih podjetjih in svojega odločilnega vpliva sploh s svoto okoli 7 milijard; indirektno zapovedujejo v gotovem oziru čez vsa gospodarska življenja Cislajtanijske. Te banke niso nikdar boljših „kšeftov“ delale, kakor od začetka vojne sem, oziroma si niso pustile svoje „kšefte“ nikdar bolje plačati. V upravnem letu 1915 dosegla je po njih lastnih oficijelnih navedbah kre- ditni zavod pri 19:89 milijonih kron čistega dobička (brez prepisa) 10% dividendo, Union- banka pri 6:4 milijonih 7:5%, Prometna ban- ka pri 4:42 milijonih 6:43%, Eskomptna druž- ba 13:5 milijonih 11%; Bančno društvo pri 12:56 milijonih 7%, Zemljiško-kreditni zavod pri 14:8 milijonih 20%, „Merkur“-družba pri 4:95 milijonih 7%, Splošna depozitna banka pri 4:82 milijonih 8:50%, Deželna banka pri 14:35 milijonih 6%, Anglo-avstrijska banka pri 15 milijonih čistega dobička 8:4% divi- dende. To so oficijelni dobički bank v ofici- jelnih, v pomirjenju občinstva in v najboljše varstvo napram davčni oblasti umetno se- stavljenih, v številkah dobička in dividend kolikor mogoče nizko držanih bilancah. Res- nični dobički so mnogo, mnogo višji. Ti ofici- jelni dobički so ostali, ko se je popreje prav izredno, visokost let miru mnogo prisegajoče rezerviranje (dodatki k rezervnemu skladu, prevlečki za bodočnost, odpisi, izredno raču- nanje stroškov in tatiem) izvršilo. Razven oficijelnih rezervnih skladov pa imajo banke še tihe, tajne dispozicijske sklade. Iz mnogo znakov je razvidno, da so ravno ti tajni skladi pri določitvi dobička prav posebno založeni. Ali pravi, glavni dobički bank ležijo, kje drugod. Ležijo namreč v dejstvu, da je veliki del efektivnih papirjev, ki polnijo portefejl bank, da so akcijski deleži bank na v vojni jako „dobičkanosno“ delu- jočih industrijskih in trgovinskih podjetjih v njih kurzni vrednosti mnogokrat za 50, 100, 150% narastli. To pomeni naraščanje bančnega premoženja (virtuelno) mnogokrat pa še več. Taka visoka konjunktura ima zopet učinek, da banke pri pomnožitvi svojega akcijskega ka- pitala, kakor jo danes denarni zavodi veči- noma izvršijo, pri izdajanju novih akcij iz- redno agio-dobičke (dobiček iz razlike med nominalno in prodajalno vrednostjo) izsiliti. Kreditni zavod je n. p. povišal svoj akcijski kapital za 20 milijonov kron. Pridobil je vsled borznega kurza akcij 659 pri 320 kron no- minalne vrednosti, gladko 15 milijonov, je dobil torej skupno namesto 20 milijonov 35 milijonov kron; lastniki starih akcij, predvsem hiša Rotschild, pridobili so s sprejetjem dela novih akcij po stavku od 575 kron brez truda, brez vsacega dela, okroglo 5 milijonov kron. Anglo-banka dosegla je pri svojem povišanju akcijskega kapitala za 30 milijonov kron okroglo 20 milijonov agio-dobička. Podobne so operacije in ribištvo pri drugih bančnih zavodih.

Še večji kakor dobički dunajskih so oni budimpeštovskih velikih bank. Zlasti vsled njih velike udeležbe, oz. njih obvladanja in izrab-

ljanja trgovine z živlenskimi sredstvi. One so glavni zagovorniki in glavni izkoriščevalci gospodarske samostojnosti Ogrske v okvirju monarhije. Kot take pridobivajo orjaške do- bičke — na troške splošnosti. Neki liberalni list je pisal o ogrskih velebankah tako-le: „Od dneva, ko so ogrske velebanke od grofa Tisze dobile pravico za velenakup živlenskih sredstev, datira velika draginja, vsi- ljenje dobičkalačnih prekupcev v snu drugače zaprto domeno in divergenco najvišjih cen od Dunaja v Budimpešto... Velike ogrske banke zadene polna mera težke krivde na podražanju živlenskih sredstev... Ogrske ve- lebanke predstavljajo novi fevdalizem na Ogr- skem, fevdalizem denarja; pri njih orjaških zaslužkih jih ljudski zastopniki ne motijo... Kaj je morala ogrska kreditna banka, pri kateri se stekajo niti velike trgovine z živ- ljenskimi sredstvi in ki je ob enem velika za- ščitnica Manfreda We i ß, najbogatejšega moža na Ogrskem, v vojni zaslužiti? Vešči možje trdijo, da sega resnični dobiček od akcijskega dobička do 80 milijonov kron.“

* * *

Izredno visoki so tudi vojni dobički naj- večjih panog v svojem delovanju od bank od- visne veleindustrije. Češka petrolejska rafine- rija dosegla je čistega dobička od 137% skup- nega akcijskega kapitala; porabila je pač veliki del za rezerve. Gališka karpatska pe- trolejska družba desegla je čistega dobička od 40% svojega akcijskega kapitala od 18 milijonov kron; Nafta-družba „Galicija“ raz- delila je po velikih rezerviranjih za l. 1915/16 24% dividende. Glavni vodja te družbe, gos- pod pl. Ofenheim, je s povišanjem akcij „Gali- cijae“ na borzi svoje premoženje za 15 do 20 milijonov kron povečal. Akcijska družba za petrolej David Fonto dosegla je pri ak- cijem kapitalu 16 milijonov kron skoraj 73% čistega dobička. — „Krasni“ so vojni dobički v industriji usnja vsled draginje su- rovin ter vsled izrabe monopola usnjarskih fabrik. Gre se tukaj mnogokrat za zasebna podjetja, katerih bilance so javnosti skrite; ali številke redkih „javnih“ podjetij govore jasni jezik. Združene usnjarske fabrike Flesch, Gerlach, Moritz i. dr. razdelile so za 1915 dividendo 30% in so dosegle pri povečanju svojega akcijskega kapitala za 2:2 milijonov nominalne okroglo 4 milijone agio-dobička. Ogrska usnjarska centrala dosegla je 92% no- obrestovanje svojega akcijskega kapitala. Us- njarska fabrika Bergmann, sin & comp. do- segla je za 1915 čistega dobička 85% od ak- cijkega kapitala. — Izredne dobičke zasigu- rila si je v vojni tudi velika tekstilna indu- strija. „Leto 1915 bilo je za tekstilno indu- strijo, za bombaž, volno, platno višek visoke konjunktura. Zlasti v prvi polovici leta bo- gato dosegljive zaloge na surovinah bile so hitro izdelane, izdelovanje povišano. Nekateri tekstilne firme so v svojih že naprej za vo- jaške potrebščine urejenih obratih le v tem letu mnogo milijonov zaslužile. Drugi fabri- kanti in trgovci so držali razprodajo dolgo nazaj in so znali najvišje cene polno izkori- stiti, ki so se tekem časa pojavile“; tako je pisalo pred kratkim dunajsko glavno gla- silo borznega liberalizma: Isti list piše glede drugih industrijskih panog: „Tudi take fab- rike, ki prav nič za vojno ne delujejo, veči- noma branše za luksus, industrija stekla in porcelana in mnogo drugih imajo mnogo večje dobičke in bistveno boljše izgleda za proiz- vajanje kakor kdaj preje.“ (Dalje prihodnjic).

Kava 50% ceneja!

Ameriška štedilna kava, lepo dišeča, izdatna in štedljiva, 5 kg vreča za poskušnjo s potrebnim sladkorjem vred le K 26.—. Po povzetju pošilja A. Schapira izvoz kave Galanta 490, Ogrsko.